

Lajiviisaita valintoja puutarhaan

Opas turvallisempiin vaihtoehtoihin haitallisten vieraslajien tilalle

INSPIRE
INvasive SPecies Information Restoration & Engagement

Interreg
Aurora

Co-funded by the European Union

Sisältö

Puutarhan iloa ja lajiviisaita valintoja 3

Tainan alkusanat..... 4

Oppaan taustaa 6

Näin kasvit on valittu oppaaseen 9

Käsitteet tutuksi..... 10

Suosi alkuperäisiä kasveja.....12

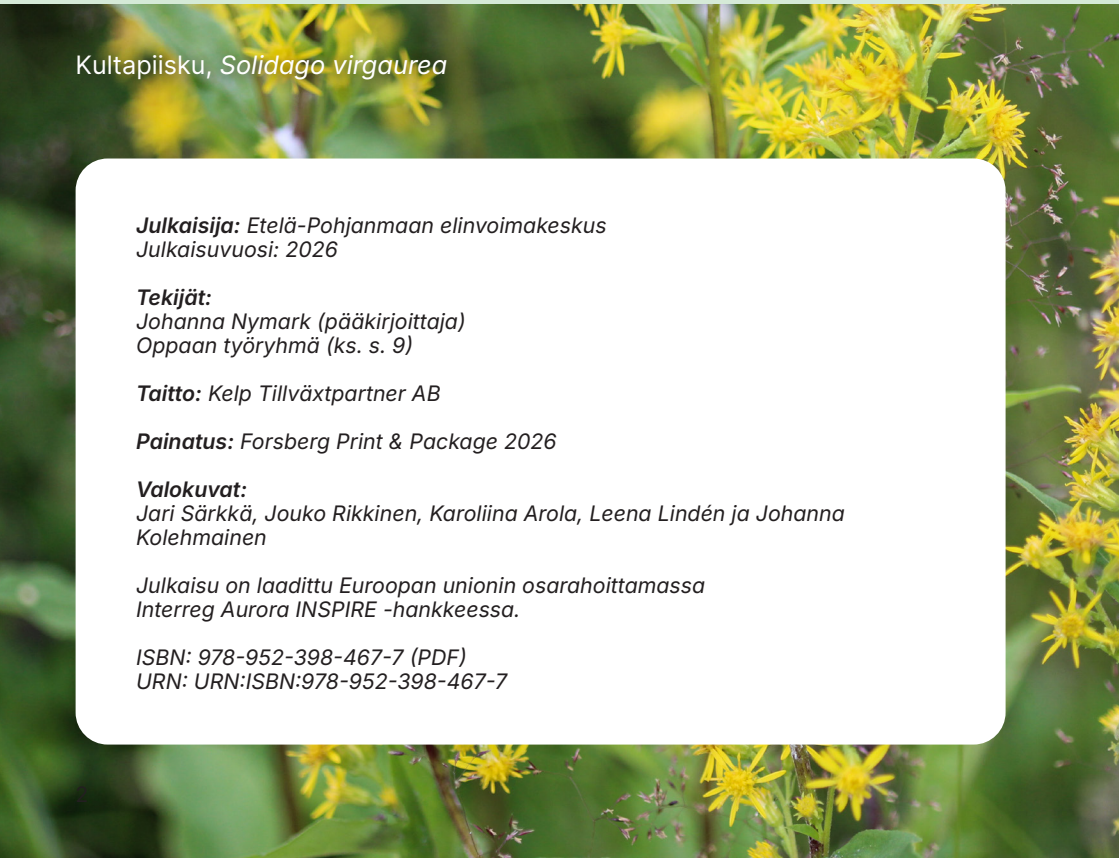
Kasvioppaan käyttö..... 13

Perennat 14

Puut ja pensaat 21

Puutarhojen kestävä tulevaisuus rakennetaan ennakoimalla.....30

INSPIRE.....32

Kultapiisku, *Solidago virgaurea*

Julkaisija: *Etelä-Pohjanmaan elinvoimakeskus*
Julkaisuvuosi: 2026

Tekijät:
Johanna Nymark (pääkirjoittaja)
Oppaan työryhmä (ks. s. 9)

Taitto: *Kelp Tillväxtpartner AB*

Painatus: *Forsberg Print & Package 2026*

Valokuvat:
Jari Särkkä, Jouko Rikkinen, Karoliina Arola, Leena Lindén ja Johanna Kolehmainen

Julkaisu on laadittu Euroopan unionin osarahoittamassa Interreg Aurora INSPIRE -hankkeessa.

ISBN: 978-952-398-467-7 (PDF)
URN: URN:ISBN:978-952-398-467-7

Puutarhan iloa ja lajiviisaita valintoja

Monille puutarha on paikka, jossa voi nauttia kasvien kauneudesta, kokeilla uusia ideoita ja luoda viihtyisän ympäristön. Harkituilla kasvivalinnoilla voidaan samalla tukea luonnon monimuotoisuutta.

Useimmat puutarhakasvit ovat turvallisia eivätkä aiheuta ongelmia ympäristölleen. Osa vierasperäisistä kasveista voi kuitenkin levitä puutarhan ulkopuolelle ja syrjäyttää alkuperäislajeja tai muuttaa elinympäristöjä. Näitä kutsutaan haitallisiksi vieraslajeiksi.

Ilmaston lämmetessä myös joidenkin nykyisin harmittomien kasvien leviämisriski voi kasvaa. Siksi tässä oppaassa käytetään haitallisia vieraslajeja laajempaa riskivieraslajin käsitettä.

Onneksi monille riskialttiille puutarhakasveille löytyy houkuttelevia vaihtoehtoja, jotka tarjoavat samankaltaisia ominaisuuksia pienemmällä leviämisriskillä.

> *Ole lajiviisas: Tiedä mitä kasvatat. Pysäytä leviäminen. Kompostoi oikein.*

Tämä opas auttaa löytämään vaihtoehtoja puutarhoissa käytetyille riskivieraslajeille ja tekemään lajiviisaita kasvivalintoja, joiden avulla puutarhan kauneus, omaleimaisuus ja luonnon monimuotoisuus voivat kukoistaa rinnakkain.

Pienilläkin valinnoilla on merkitystä. Kun tunnemme puutarhamme kasvit, ehkäisemme niiden leviämistä ympäristöön ja käsittelemme kasvijätteet oikein, voimme yhdessä vähentää haitallisten vieraslajien aiheuttamia ongelmia ja tukea luonnon monimuotoisuutta.

Tainan alkusanat

Vieraslajit ovat luonnon monimuotoisuudelle toiseksi suurin uhka. Ei kuitenkaan ole liian myöhäistä torjua ja välttää vieraslajien aiheuttamia haitallisia vaikutuksia Suomen luonnolle ja yhteiskunnalle. Tämä kuitenkin vaatii sitoutumista meiltä kaikilta suomalaisilta sekä torjuntaan riittäviä taloudellisia- ja henkilöstöresursseja, samoin kuin lainsäädännön tuella tapahtuvaa valvontaa.

Suomen luonto on monimuotoisuudessaan kaunis! Olenkin vienyt Suomen luonnon hienopiirteistä kauneutta ja siihen liittyvää estetiikkaa muun muassa maailman arvostetuimpaan puutarha- ja viheralan suunnittelukilpailuun, RHS Chelsea Flower Show'hun Lontooseen. Suosittelen tutustumaan Suomessa kehitettyihin laadukkaisiin FinE-taimiin, joista on luotettavaa tietoa. Luontaiset kasvilajimme voivat jäädä alakynteen kilpailussa elinympäristöstä voimakkaampien haitallisten vieraslajien kanssa.

Käytämme vuosittain yhä enemmän rahaa puutarha- ja viheralan tuotteisiin. Myynti onkin kasvanut alkuvuodesta 20 prosenttia (Tilastokeskus). Ei ole suinkaan yhdentekevää, mitä kasveja suosimme puutarhoissamme, vaan on yhä tärkeämpää välttää sellaisten kasvien käyttöä, joista voi tulevaisuudessa tulla haitallisia vieraslajeja. Tietysti tämä vaatii myös tietoa päätöksenteon tueksi. Lajiviisaita valintoja puutarhaan -opas on tehty auttamaan taimihankintoihin liittyvässä päätöksenteossa. Ota Vieraslajit.fi-sivusto aktiiviseen seurantaan.

Interreg Aurora INSPIRE -hankkeen vieraslajilähettiläänä toimiminen on vahvistanut käsitystäni siitä, että me suomalaiset – niin puutarha-alan toimijat kuin puutarhojen omistajatkin – otamme vieraslajit vakavasti. Huomaan, että punnitsen jokaisen uuden kasvin kohdalla hyvin tarkkaan mahdolliset riskit. Hyvä näin!

Kukkaisterveisin ✿
Taina Suonio, *Vieraslajilähettiläs*

Vieraslajien leviäminen tulee meille kalliiksi
On arvioitu, että haitalliset vieraslajit aiheuttavat maailmalla vuosittain vähintään 400 miljardin euron kustannukset. Kustannukset ovat nelinkertaistuneet joka vuosikymmen 1970-luvulta lähtien.

Komealupiini, *Lupinus polyphyllus*

Oppaan taustaa

Ihmiset ovat vuosisatojen ajan tuoneet kasveja uusille alueille puutarhojen, puistojen ja viljelyn tarpeisiin. Suurin osa näistä lajeista on sopeutunut osaksi rakennettua ympäristöä aiheuttamatta haittaa ympäröivälle luonnolle. Osa lajeista on kuitenkin levinnyt puutarhoista luontoon syrjäyttäen alkuperäisiä lajeja sekä muuttamaan elinympäristöjä. Näitä kutsutaan haitallisiksi vieraslajeiksi.

Haitallisten vieraslajien leviämisen ehkäiseminen on merkittävästi helpompaa ja kustannus-tehokkaampaa kuin niiden torjunta jälkikäteen. Siksi kiinnostus ennaltaehkäiseviin toimenpiteisiin ja turvallisiin kasvivalintoihin on kasvanut niin Suomessa kuin muuallakin Euroopassa.

Tämä opas on laadittu osana Suomen ja Ruotsin välistä rajat ylittävää yhteistyötä. Ruotsissa vieraslajien riskejä on arvioitu laajasti, ja näitä kokemuksia hyödynnettiin myös tämän oppaan valmistelussa. Suomen oloihin sopivien lajien valinta tehtiin kuitenkin erillisessä asiantuntija-arvioinnissa, jossa huomioitiin suomalaiset olosuhteet sekä kotimainen kokemus puutarhakasveista.

Oppaan valmisteluun osallistui laaja työryhmä, jossa olivat edustettuina taimistoala, puutarha- ja maisema-ala, tutkimuslaitokset, vieraslajiasiantuntijat sekä viranomaiset. Tavoitteena oli tunnistaa puutarhoissa käytettyjä riskilajeja sekä löytää niille toimivia, turvallisia ja monimuotoisuutta tukevia vaihtoehtoja.

Tämä opas on askel kohti ennakoivampaa vieraslajityötä ja lajiviisaampia kasvivalintoja. Sen tavoitteena ei ole rajoittaa puutarhojen monimuotoisuutta, vaan tarjota inspiraatiota ja käytännön vaihtoehtoja puutarhoihin, joissa kauneus, toimivuus ja luonnon monimuo-toisuus voivat kulkea käsi kädessä.

Metsäkurjenpolvi, *Geranium sylvaticum*

Näin kasvit on valittu oppaaseen

Tämän oppaan tavoitteena on auttaa löytämään turvallisia ja toimivia vaihtoehtoja puutarhoissa käytetyille riskivieraslajeille.

Oppaassa esiteltävät riski-vieraslajit ovat joko kansallisesti haitallisiksi säädettyjä tai muuten haitallisiksi todettuja vieraslajeja Suomen oloissa. Työryhmä tarkasteli puutarhoissa yleisesti käytettyjä riskivieraslajeja ja arvioi niille soveltuvia vaihto-ehtoja.

Kasvien arvioinnissa hyödynnettiin työryhmän asiantuntemusta, tutkimustietoa sekä Suomen ja Ruotsin lajistoa koskevia tieto-lähteitä. Vaihtoehtolajien arvioin-nissa kiinnitettiin huomiota erityisesti kasvien käyttökel-poisuuteen, saatavuuteen, leviämisriskiin ja soveltuvuuteen suomalaisiin puutarhoihin.

Suositukset perustuvat laajaan vuoropuheluun ja yhteiseen asiantuntija-arviointiin. Oppaan suositukset eivät muodosta virallista luokitusta tai kieltojen luetteloa, vaan tarjoavat käytännön esimerkkejä siitä, miten lajiviisailla kasvivalinnoilla voidaan edistää puutarhan kauneutta ja luonnon monimuotoisuutta rinnakkain.

Työryhmässä olivat edustettuina

Puutarha-ala
Taimistoviljelijät ry
Dendrologian Seura ry
Maisemasuunnittelijat ry

Tutkimus ja asiantuntijaorganisaatiot
Luonnonvarakeskus (Luke)
Luonnontieteellinen keskusmuseo Luomus

Kansalaisjärjestöt ja neuvonta
Marttaliitto ry

Viranomaiset
Maa- ja metsätalousministeriö
Lupa- ja valvontavirasto
Elinvoimakeskus / INSPIRE-hanke

Käsitteet tutuksi

Vieraslaji on laji, joka on levinnyt luontaisen levinneisyysalueensa ulkopuolelle ihmisen toiminnan seurauksena. Suurin osa vieraslajeista ei aiheuta haittaa.

Haitallinen vieraslaji leviää ympäristöön ja aiheuttaa haittaa luonnon monimuotoisuudelle, ekosysteemeille, terveydelle tai taloudelle. Osa haitallisista vieraslajeista on lailla haitalliseksi säädetty.

EU:ssa haitalliseksi säädetty vieraslaji on vieraslaji, joka kuuluu EU:n vieraslajiluetteloon ja jota koskevat koko EU:n alueella voimassa olevat rajoitukset.

Kansallisesti haitalliseksi säädetty vieraslaji on vieraslaji, joka kuuluu Suomen kansalliseen vieraslajiluetteloon ja jota koskevat Suomessa voimassa olevat lainsäädännön rajoitukset.

Riskivieraslaji tarkoittaa tässä oppaassa vieraslajia, joka on säädetty haitalliseksi, jonka on todettu aiheuttavan haittaa luonnolle tai jonka arvioidaan voivan aiheuttaa haittaa tulevaisuudessa.

Vaihtoehtoinen laji tarjoaa samankaltaisia ominaisuuksia kuin riskivieraslaji, mutta siihen liittyvä leviämis- ja haittariski on pienempi.

Alkuperäinen laji kuuluu Suomen alkuperäiseen lajistoon. Monet alkuperäiset lajit tukevat luonnon monimuotoisuutta tarjoamalla ravintoa ja elinympäristöjä muille eliöille.

Lajiviisas kasvivalinta sopii käyttötarkoitukseensa, menestyy paikallisissa olosuhteissa eikä aiheuta tarpeetonta riskiä ympäröivälle luonnolle.

Lajiviisas puutarha ei tarkoita luopumista kauneudesta tai kasvivalikoiman monipuolisuudesta. Se tarkoittaa kasvivalintoja, jotka tukevat sekä puutarhan toimivuutta että luonnon hyvinvointia.

Japaninhortensia, *Hydrangea paniculata*

Suosi alkuperäisiä kasveja

Yhä useampi puutarhaharrastaja on kiinnostunut lisäämään puutarhaansa Suomelle alkuperäisiä kasvilajeja. Ne voivat tarjota ravintoa pölyttäjille, elinympäristöjä muille eliöille sekä tuoda puutarhaan luonnollista vaihtelua ja vuodenaikojen rytmiä.

Alkuperäislajisto ei tarkoita yksinkertaista tai väritöntä puutarhaa. Monet lajit ovat näyttäviä, pitkäikäisiä ja hyvin Suomen oloihin sopeutuneita. Ne sopivat yhtä hyvin perinteisiin istutuksiin kuin luonnonmukaisempiin puutarhoihin.

Lajiviisas puutarha voi rakentua niin alkuperäisistä lajeista kuin turvallisista vierasperäisistä tai jalostetuista puutarhakasveista. Tärkeintä on valita käyttötarkoitukseen sopivia kasveja, jotka menestyvät kasvuympäristössään eivätkä aiheuta leviämisriskiä ympäröivälle luonnolle.

Alkuperäisiä lajeja ei tarvitse nähdä vaihtoehtona kaikille muille kasveille, vaan ne voivat täydentää puutarhan muuta kasvivalikoimaa. Jo muutaman sellaisen lisääminen voi rikastuttaa puutarhan ilmettä ja tukea luonnon monimuotoisuutta. Monet tämän oppaan vaihtoehtoisista kasveista kuuluvat Suomen alkuperäislajistoon. Ne on merkitty oppaassa lehtisymbolilla, , jotta löydät ne helposti.

> *Alkuperäisissä kasveissa yhdistyvät usein kauneus, paikallisiin oloihin sopeutuneisuus ja luonnon monimuotoisuuden tukeminen. Ne ovat yksi monista tavoista tehdä puutarhasta lajiviisaampi.*

Kasvioppaan käyttö

Tämä opas esittelee puutarhoissa yleisesti käytetyille riskivieraslajeille soveltuvia vaihtoehtoja. Kasvien yhteydessä esitetyt symbolit ja tiedot helpottavat lajien vertailua ja omaan pihaan sopivien lajiviisaiden kasvivalintojen tekemistä.

Mitä laki velvoittaa?

Vieraslajeja ei saa päästää leviämään ympäristöön.

EU:ssa tai Suomessa kansallisesti haitallisiksi säädettyjä vieraslajeja ei saa tuoda maahan, kasvattaa, myydä, luovuttaa, käyttää eikä pitää hallussa. Toimijoiden on huolehdittava siitä, etteivät haitallisiksi säädetyt vieraslajit leviä niiden tuotteiden tai toiminnan mukana.

Ajantasaiset ohjeet: Vieraslajit.fi

Symboliluettelo

- **Riskivieraslaji**
- IV — Kasvuvyöhyke
- HK — Hyvin kestävä
- K — Kestävä
- MK — Melko kestävä
- Kukan väri
- Aurinko
- Puolivarjo
- Varjo
- Pölyttäjäarvo
- Alkuperäinen

Perennat

Kanadanpiisku ja isopiisku
Solidago canadensis, Solidago gigantea
Kansallisesti haitalliseksi säädetty vieraslaji

Valtikkanauhus
Ligularia przewalskii
Korkea kasvi, kapeat tähkämäiset kukinnot. Antaa istutukselle pystyrakennetta, myöhäinen kukinta kosteammilla kasvupaikoilla. K 150 cm.

Kultapallo
Rudbeckia laciniata 'Goldball'
Korkea ja näyttävä perenna, jonka korkeus ja runsas loppukesän kukinta muistuttavat piiskuja. Voi levitä kasvullisesti, mutta tämän lajikkeen leviämisriskiä pidetään Suomessa vähäisenä. Kuten aina, puutarhajätettä ei tule viedä luontoon.
K 100-250 cm.

Kultapiisku
Solidago virgaurea
Alkuperäislajistoa, tarjoaa vastaavan myöhäiskesän kukinnan ja keltaisen värivaikutelman. K 80 cm.

Komealupiini ja alaskanlupiini
Lupinus polyphyllus, Lupinus nootkatensis
Kansallisesti haitalliseksi säädetty vieraslaji

Aitoukonhattu K
Aconitum napellus subsp. *lusitanicum* 'Album'
Pystykasvuinen kasvutapa, joka korvaa lupiinien korkeuden ja pystysuoran kukinnan. K 100-120 cm.

Tarhaukonhattu HK
Aconitum ×stoerkianum
Tukevakasvuinen perenna, jonka pystykasvuinen kasvutapa korvaa korkeutta, rakennetta ja pitkää kukintaa perennaistutuksissa. K 80-120 cm.

Kirjoukonhattu HK
Aconitum ×stoerkianum 'Bicolor'
Kaksivärinen kukinta ja pystykasvuinen kasvutapa korvaavat lupiinien värivaikutusta ja pystysuuntaista ilmettä. K 80-120 cm.

Peurankello HK
Campanula glomerata
Pystykasvuinen perenna, jonka tiiviit kukinnot korvaavat värivaikutusta ja luonnonmukaista ilmettä. K 40-60 cm.

Isoritarinkannus

Delphinium elatum

Korkea perenna, jonka näyttävät kukkavanat korvaavat lupiinien korkeutta ja voimakasta värivaikutusta perennaistutuksissa. Lajikkeita on saatavilla useissa väreissä. Euroopasta peräisin oleva laji, jota on viljelty Suomessa pitkään. Leviämisriskiä pidetään Suomessa vähäisenä, mutta kuten aina, puutarhajätettä ei tule viedä luontoon. K 120-180 cm.

Loistokurjenpolvi

Geranium 'Johnson's Blue'

Pitkään kukkiva perenna, jonka sinivioletit kukat korvaavat värivaikutusta ja pehmentävät istutuksia luonnonmukaisella kasvutavalla. K 40-60 cm.

Metsäkurjenpolvi

Geranium sylvaticum

Alkuperäinen perenna, jonka luonnonmukainen kukinta korvaa värivaikutusta ja niittymäistä ilmettä aurinkoisilla ja puolivarjoisilla kasvupaikoilla. K 40-80 cm.

Tarhakurjenpolvi

Geranium ×magnificum

Voimakaskasvuinen perenna, jonka runsas sinivioletti kukinta korvaa värivaikutusta ja täyteläisyyttä perennaistutuksissa. K 50-70 cm.

Lehtosinilatva

Polemonium caeruleum

Pystykasvuinen perenna, jonka sininen kukinta korvaa värivaikutusta ja luonnonmukaista kukkaloistoa kesäistutuksissa. K 60-90 cm.

Rantatädyke

Veronica longifolia

Alkuperäinen pystykasvuinen perenna, jonka tiiviit kukkatähkät korvaavat lupiinien pystysuuntaista ilmettä ja näyttävää kukintaa. K 60-100 cm.

Idäntädykkö

Veronicastrum sibiricum

Korkea perenna, jonka elegantit kukkavanat korvaavat korkeutta, rakennetta ja kukinta-vaikutusta laajoissa istutuksissa. K 120-180 cm.

Jättipoimulehti
Alchemilla mollis
Haitallinen vieraslaji

Piennarpoimulehti
Alchemilla acutiloba
Voimakaskasvuinen poimulehti, joka tuo istutuksiin rehevyyttä ja maanpeittävyyttä. K 30-60 cm.

Laidunpoimulehti
Alchemilla monticola
Kompakti poimulehti, jonka pehmeä lehdistö soveltuu kosteille kasvupaikoille. K 20-40 cm.

Hakamaapoimulehti
Alchemilla subcrenata
Matalampi ja kompakti poimulehti, joka menestyy sekä auringossa että varjossa. K 30-60 cm.

Komeakuunlilja
Hosta Fortunei-Ryhmä 'Francee'
Tiheälehtinen perenna, joka korvaa maanpeittävää kasvutapaa ja tuo selkeää rakennetta puolivarjoisiin ja varjoisiin istutuksiin. K 40-60 cm.

Etelänruttojuuri ja japaninruttojuuri
Petasites hybridus,
Petasites japonicus subsp. *giganteus*
Haitallinen vieraslaji

Kilpiangervo HK
Astilboides tabularis
Erittäin suurilehtinen, korvaa ruttojuuren hallitsevat lehdet. K 100-120 cm.

Kilpirikko MK
Darmera peltata
Suurilehtinen, rehevä perenna. K 80-100 cm.

Sinikuunlilja MK
Hosta sieboldiana 'Elegans'
Suurilehtinen perenna, joka tuo rehevää vihreyttä. K 60-80 cm.

Kallionauhus MK
Ligularia dentata
Suuret, selkeämuotoiset lehdet. Antaa istutukselle volyymia ja väriä. K 100-150 cm.

Sormivaleangervo

Rodgersia aesculifolia

Voimakaskasvuinen, liuskalehtinen kasvi. Antaa istutuksille upeaa rakennetta. K 100-150 cm.

Kallionauhus, *Ligularia dentata*

Puut ja pensaat

Isotuomipihlaja
Amelanchier spicata
Haitallinen vieraslaji

Pähkinäpensas
Corylus avellana
Alkuperäinen kookas pensas, jonka tiivis rakenne korvaa tuomipihlajan näyttävyyttä ja luonnonmukaista ilmettä. K 4-7 m.

Mustilanhortensia
Hydrangea paniculata 'Mustila' FinE®
Voimakaskasvuinen pensas, jonka runsas kukinta korvaa tuomipihlajan koristearvoa ja pensasmaista runsautta. K 2-3 m.

Loistojasmike
Philadelphus lewisii 'Tähtisilmä' FinE®
Runsaasti kukkiva pensas, joka korvaa kukintaa ja pensasmaista rakennetta.
K 2-3 m.

Tähtijasmike

Philadelphus lewisii 'Waterton'

Tiiviskasvuinen pensas, jonka runsas kukinta korvaa tuomipihlajan kukintavaikutusta ja luonnonmukaista ilmettä. K 2-3 m.

Härmäpaju

Salix daphnoides subsp. *daphnoides*

Kookas pensas tai pieni puu, jonka varhainen kukinta on pölyttäjille hyödyksi, ja korkeuden ja rakenteen puolesta korvaava laji aidanteissa. K 4-8 m.

Halava

Salix pentandra

Alkuperäinen kookas pensas tai pieni puu, jonka kiiltävä lehdistö korvaa runsautta ja vehreyttä kosteilla kasvupaikoilla. Hyvä luonnonmukaisiin istutuksiin. K 4-8 m.

Punapaju

Salix purpurea

Tiheä pensas, joka korvaa isotuomipihlajan pensasryhmäkäyttöä ja antaa istutuksille ryhtiä ympäri vuoden. Leveä kasvutapa, ja tässä suhteessa erilainen kuin isotuomipihlaja. K 2-4 m.

Jokipaju

Salix triandra

Alkuperäinen voimakaskasvuinen pensas, jonka tiheä haaroittuminen korvaa isotuomipihlajan täyttävää kasvutapaa laajoissa istutuksissa. K 3-5 m.

Pylväspihlaja

Sorbus aucuparia 'Fastigiata' FinE®

Kapeakasvuinen kotipihlajan lajike, jonka kukinta, marjat ja syysväri korvaavat isotuomipihlajan vuodenaikaisvaihtelua kapeassa tilassa. K 5-8 m.

Puistosyreeni

Syringa ×henryi

Kookas ja näyttävästi kukkiva pensas, joka korvaa tuomipihlajan pensasmaista runsautta ja tarjoaa näyttävän kukinnan. Lajikkeita on saatavilla useita. Leviämisriski on vähäinen, mutta kuten aina, puutarhajätettä ei tule viedä luontoon. K 3-5 m.

Lännenkanukka
Cornus sericea
Haitallinen vieraslaji

Sadunkuusama
Lonicera involucrata 'Satu'
Nopeakasvuinen pensas, jolla erityisen tummanvihreä ja rehevä lehdistö, voimakkaat versot sekä koristeelliset marjat. K 1-1,5 m.

Lehtokuusama
Lonicera xylosteum
Alkuperäinen tiheä pensas, jonka hillitty kukinta ja punaiset marjat korvaavat lännenkanukan rakennetta ja pensasryhmäkäyttöä. K 2-3 m.

Punapaju
Salix purpurea
Tiivis pensas, jonka sirot oksat korvaavat lännenkanukan pensasmaista rakennetta ja tuovat ilmettä talviaikaan. K 2-4 m.

Kaitasiropaju
Salix repens subsp. *rosmarinifolia*
Alkuperäinen matala ja leveä pensas, joka korvaa lännenkanukan luonnonmukaista ilmettä avoimissa istutuksissa. K 0,5-2 m.

Keltasalava

IV

Salix ×fragilis f. *vitellina*

Hyvin kookas pensas tai pieni puu, jonka kellanvihreät oksat tuovat istutuksiin lännenkanukan kaltaista väriä ja rakennetta. Talvella oksat muuttuvat kirkkaan keltaoransseiksi. Säännöllinen alasleikkaus pitää kasvutavan hallittuna. Ei suositella istutettavaksi virtaavien luonnonvesien äärelle, sillä katkenneet oksat voivat levitä veden mukana ja juurtua uusille kasvupaikoille. K 8-20 m.

Koiranheisi

VII

Viburnum opulus

Alkuperäinen keskikorkea, keväällä kukkiva kasvi, joka saa kauniin syysvärin ja antaa puutarhaan vuodenaikojen vaihtelua ja volyymia. K 3-4 m.

Kurtturuusu
Rosa rugosa, Rosa rugosa f. *alba*
Kansallisesti haitalliseksi säädetty vieraslaji

Karjalanruusu
Rosa acicularis
Alkuperäinen, kestävä ja luonnonmukainen ruusu, jolla on kauniit vaaleanpunaiset kukat ja koristeelliset kiulukat. K 1-2 m.

Metsäruusu
Rosa cinnamomea
Alkuperäinen, kestävä pensasruusu, jolla on tumman-vaaleanpunaiset kukat ja runsas kiulukkasato. Tuo väriä ja rakennetta koko kasvukauden ajan. K 1-2 m.

Tornionlaaksonruusu
Rosa cinnamomea 'Tornedal'
Pohjoinen ja kestävä lajike, joka kukkii runsaasti ja tuottaa koristeellisia kiulukoita. K 1,2-1,5 m.

Mökinruusu
Rosa cinnamomea 'Foecundissima'
Runsaasti kukkiva ja kestävä ruusu, jolla on tuuhea kasvutapa. K 1-1,5 m.

Iloruusu IV

Rosa Malyi-Ryhmä ’Ilo’

Terve ja runsaskukkainen ruusu, jonka näyttävät vaaleanpunaiset kukat tuovat väriä puutarhaan. K 1-1,5 m.

Tarhakurtturuusu VII

Rosa Rugosa-Ryhmä

’Pohjolan Kuningatar’ FinE®

Kestävä suomalainen ruusu, jolla on suuret, tuoksuvat kukat ja koristeelliset kiulukat. K 1-1,5 m.

Tarhakurtturuusu IV

Rosa Rugosa-ryhmä ’Sointu’

Kestävä ja runsaskukkainen ruusu, jolla on pyöreä ja tuuhea kasvutapa. K 1-1,5 m.

Tarhakurtturuusu V

Rosa Rugosa-Ryhmä ’Sävel’ FinE®

Terve ja talvenkestävä ruusu, joka kukkii runsaasti koko kesän ja antaa istutuksille rakennetta koko *kasvukauden ajan.* K 1-1,5 m.

Tarhakurtturuusu VII

Rosa Rugosa-Ryhmä ’Thérèse Bugnet’

Arvostettu ruusu, jolla on tuoksuvat vaaleanpunaiset kukat. K 1,5-2 m.

Tarhakurtturuusu

Rosa Rugosa-Ryhmä ’Wasagaming’

Voimakaskasvuinen pensasruusu, jolla on suuret, tuoksuvat kukat ja pitkä kukinta-aika. K 1,5-2 m.

Tornionlaaksonruusu, *Rosa cinnamomea* ’Tornedal’

Viitapihlaja-angervo
Sorbaria sorbifolia
Kansallisesti haitalliseksi säädetty vieraslaji

Tarhapensashanhikki IV
Dasiphora Fruticosa-Ryhmä 'Abbotswood'
Tiivis ja kestävä pensas, joka kukkii pitkään ja sopii hyvin aurinkoisille paikoille esimerkiksi istutusryhmiin. K 0,8 m.

Tarhapensashanhikki VIII
Dasiphora Fruticosa-Ryhmä 'Tervola' FinE®
Tiivis ja kestävä pensas, jonka pitkä kukinta korvaa täyttävää kasvutapaa ja värivaikutusta laajoissa istutuksissa. K 1-1,5 m.

Japaninhortensiat ja syyshortensiat III
Hydrangea paniculata
Voimakaskasvuinen pensas, jonka suuret kukinnot korvaavat näyttävyyttä ja runsasta kesäkukintaa aurinkoisissa tai puolivarjoisissa kasvupaikoissa. K 2-3 m.

Taikinamarja VII
Ribes alpinum
Tiiviskasvuinen pensas, joka sopii aidanne- ja pensasryhmäkäyttöön hyvän muotoiltavuuden ja hallitun kasvutavan ansiosta. K 0,5-1,5 m.

Puutarhojen kestävä tulevaisuus rakennetaan ennakoimalla

Riskivieraslajien vaikutukset luonnon monimuotoisuuteen näkyvät usein vasta vuosien tai vuosikymmenten kuluttua. Siksi haitallisten vieraslajien torjunnassa on tärkeää toimia ennakoivasti ja tunnistaa mahdolliset riskit jo ennen kuin ongelmia syntyy. Näin vältämme uudet kurtturuusujen, lupiinien ja jättipalsamien kokoiset ongelmat.

Tämän oppaan valmistelu osoitti, että puutarhaja viherala, tutkijat ja viranomaiset ovat valmiita ja motivoituneita yhdessä löytämään ratkaisuja, jotka tukevat sekä luonnon monimuotoisuutta että monipuolisia kasvivalintoja puutarhoissa. Työryhmä pitää erityisen tärkeänä, että vuoropuhelua jatketaan.

Ruotsin SLU Artdatabanken
arvioi yli 3 600 vierasperäistä putkilokasvilajia, joista 929 luokiteltiin riskiluokkiin.
Arvioinnissa huomioitiin lajin leviämispotentiaali, ekologiset vaikutukset ja muuttuvien ilmasto-olosuhteiden merkitys.

Suomessa ei toistaiseksi ole käytössä Ruotsin kaltaista laajaa puutarhakasvien riskiluokitusaineistoa. Työryhmä näkee kuitenkin tarpeen kehittää ennakoivia arviointimenetelmiä ja lisätä tietoa kasvilajien leviämisriskeistä, jotta tulevaisuuden ongelmia voidaan ennaltaehkäistä.

Jokainen kasvien kanssa työskentelevä voi omilla valinnoillaan olla mukana tässä työssä. Kun tunnemme kasvatettavat lajit ja lajikkeet, suosimme turvallisia vaihtoehtoja ja estämme kasvien leviämistä luontoon, tuemme sekä puutarhojemme että suomalaisen luonnon tulevaisuutta.

Kilpirikko, *Darmera peltata*

Työryhmän suositukset jatkotyölle

- Jatketaan viranomaisten, tutkijoiden ja viheralan yhteistyötä vieraslajiriskien ennakoinnissa.
- Kehitetään Suomeen soveltuvia ennakoivia menetelmiä vieraslajien riskiarviointiin.
- Selkeytetään vieraslajeihin liittyviä käsitteitä ja viestintää.
- Ehkäistään vieraslajien leviämistä puutarhajätteen ja maa-ainesten mukana.
- Edistetään lajiviisaita kasvivalintoja sekä kotimaista taimituotantoa luonnon monimuotoisuuden tukemiseksi.

INSPIRE

INSPIRE (Invasive Species Information, Restoration and Engagement) oli Suomen ja Ruotsin välinen, EU:n osarahoittama Interreg Aurora -hanke vuosina 2023–2026. Koordinaattorina toimi Etelä-Pohjanmaan elinvoimakeskus, ja hanketta toteuttivat myös Västerbottenin lääninhallitus, Uumajan kunta ja Vaasan kaupunki.

Hankkeessa keskityttiin puutarha-alaa koskevaan viestintään ja yhteistyöhön, haitallisten vieraslajien valtaamien elinympäristöjen ennallistamiseen sekä eri kohderyhmien tietoisuuden ja sitoutumisen vahvistamiseen luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi.

Tämä opas on yksi hankkeen tuloksista. Sen tavoitteena on tukea kotipuutarhureita ja viheralan toimijoita tekemään lajiviisaita kasvivalintoja ja vähentämään haitallisten vieraslajien leviämistä. Kukaan meistä ei voi tehdä kaikkea, mutta jokainen voi tehdä jotakin.

Elinvoimakeskus

Länsstyrelsen Västerbotten

VAASA. VASA.

UMEÅ KOMMUN